

Decor van vaderlandse geschiedenis

Het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem is deze week het decor van twee televisieprogramma's. Zowel *Tussen kunst en kitsch* als *De meester-gids* strijkt neer op het voormalige landgoed De Waterberg.

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: SHUTTERSTOCK

Nergens komt de Nederlandse geschiedenis zo tot leven als in het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. Het is daarmee de perfecte plek voor de derde aflevering van *De meester-gids*. De zes aspirant-gidsen leiden er jongeren rond die zich online bezighouden met kunst en cultuur. Die weten als geen ander hoe je in korte tijd een aansprekend verhaal vertelt. Het is aan de gidsen om de Nederlandse geschiedenis minstens zo leven-

dig en verrassend over te brengen. Daarvoor heeft elke kandidaat zich verdiept in een van de historische panden. Zo komen onder meer een vissershuis uit Marken en een Molukse barak uit Lage Mierde aan bod.

Ambachten en klederdrachten

Met jaarlijks zo'n 550.000 bezoekers is het Nederlands Openluchtmuseum een van de best bezochte musea van ons land. Het opende in 1918 voor het

eerst zijn poorten. Aan het begin van de twintigste eeuw was Nederland ingrijpend veranderd. Kleine landbouwers moesten wijken voor industrie en overal werden wegen aangelegd. Daarnaast verdwenen oude ambachten en klederdrachten.

Die modernisering baarde veel Nederlanders zorgen, onder wie de gepensioneerde militair en historicus Frederic Adolph Hoefer (1850-1932). Deze liefhebber van volkscultuur organiseerde

in april 1912 een bijeenkomst in concertgebouw Musis Sacrum in Arnhem. Bezorgde burgers, wetenschappers en mensen uit de culturele sector kwamen daar samen. Het gespreks-onderwerp: hoe kunnen we nationaal erfgoed beschermen en bewaren voor het nageslacht?

Het leidde tot de oprichting van de Vereniging Nederlandsch Openluchtmuseum. Die stelde zich ten doel historische gebouwen te behoeden voor sloop

en te verzamelen op een publiek toegankelijke plek. Het eerste openluchtmuseum ter wereld, Skansen in Stockholm, diende als voorbeeld.

Van de gemeente Arnhem pachtte de stichting een stuk grond van 31 hectare op het voormalige landgoed De Waterberg. Onder de eerste zes gebouwen van het nieuwe museum waren een Zeeuwse herenboerderij en een standerdmolen uit 1665. Ze trokken meteen veel bezoekers. Het idee om door de geschiedenis te wandelen en te zien hoe onze voorouders leefden en werkten, sloeg dus aan.

Duitse raket

Tijdens de Slag om Arnhem in september 1944 raakte het museumterrein zwaar beschadigd. In de maanden erna bood het onderdak aan zeshonderd evacués die van de Duitsers Arnhem hadden moeten verlaten. Tientallen van hen kwamen om toen er begin 1945 een Duitse V1-raket op viel. Ook enkele gebouwen en attributen gingen verloren. Na de oorlog werd de schade hersteld en in 1962 volgde een uitbreiding met zo'n 12 hectare. In de jaren daarna kwamen er plaggenhutten, werkplaatsen, schoolgebouwen en arbeiderswoningen uit alle hoeken van het land bij.

In de jaren 80 liepen de bezoekersaantallen flink terug. Uit bezuinigings-overwegingen wilde minister van Cultuur Eelco Brinkman de subsidie stopzetten, waardoor sluiting onvermijdelijk leek. Dankzij publieksacties en media-aandacht werd het museum gered. In 1991 werd het museum losgekoppeld van de overheid en ging het verder als stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. Het Rijk bleef eigenaar van de collectie. De stichting ontving jaarlijks een bijdrage voor beheer en onderhoud. Het museum werd zelf verantwoordelijk voor de exploitatie en het trekken van bezoekers. Vernieuwing en met de tijd meegaan

hoorden daarbij. Er kwamen gebouwen uit de twintigste eeuw bij, zoals doorzonwoningen uit Tilburg. Ook kwam er aandacht voor arbeidsmigranten en hun invloed op steden. In 1996 gingen er historische trams over het terrein rijden. Daardoor konden ook mensen die minder goed ter been waren van het park blijven genieten.

De belangrijkste verandering was dat het museum de focus verschoof van 'conserveren' naar 'beleven'. Er kwamen acteurs in historische kleding die oude ambachten demonstreerden, zoals broodbakken en smeden. Mede dankzij die veranderingen groeide het aantal bezoekers naar ruim een half miljoen. In 2005 werd het Nederlands Openluchtmuseum verkozen tot 'Europees museum van het Jaar'. Sinds 2017 is in het entreegebouw een permanente presentatie van de Canon van Nederland te zien. Daarmee is het museum hét knooppunt voor onze vaderlandse geschiedenis, iets waarvan de oprichters in 1912 vast niet hadden durven dromen.

► DE MEESTERGIDS | NPO 2 | NTR | 20.25

Twee keer op tv

In het Openluchtmuseum laten bezoekers zondag (21.20, NPO 1) hun antiek, kunst en curiosa taxeren door de experts van *Tussen kunst en kitsch*. In *De meester-gids* beoordeelt juryvoorzitter Maarten van Rossem dinsdag de zes kandidaten. Daarbij krijgt hij hulp van Jeffrey Koerhuis, gids in het museum. Vanaf deze aflevering valt wekelijks een aspirant-gids af. Uiteindelijk zullen er twee overblijven, die strijden om de titel 'meestergids'.